

Francesc Costa documenta la trajectòria ascendent dels Rumeu. A mitjan segle XVIII, el descendent d'una nissaga Rumeu de traginers i ferrers de Girona es trasllada a Mataró. Els dos fills d'aquest Rumeu s'instal·len a Cuba per treballar del que saben fer: curar animals i ferrar cavalls. Passats els anys, els grans resultats econòmics del negoci americà els permetrà tornar a casa, invertir i acumular un patrimoni ingent. Els seus successors són persones de rellevància social i política que fins i tot obtenen títols nobiliaris, un dels quals és el títol de baró de Viver.

Els Rumeu són uns dels indians més importants, fins ara desconeguts, de la ciutat de Mataró.

ELS RUMEU, INDIANS DE MATARÓ

Estirat al llit, a la casa de la plaça de Santa Anna de Mataró, en Manuel Rumeu fa cridar el notari perquè està molt malalt, i dicta la seva última voluntat perquè, les mans, ja no les pot fer servir. En les poques setmanes que li queden de vida recorda el seu avi, que era traginer i treballava als entorns de Girona. I al seu pare Josep, que va néixer en una vila de l'Empordà i va venir a Mataró a ferrar cavalls. I la mala sort, que quan ell tenia catorze anys el pare va morir, i tot va canviar.

Manuel i el seu germà Josep varen sentir que enllà de l'oceà deien que la gent es feia d'or, i s'ho varen creure. En Josep agafa el barco, arriba a l'Havana els anys finals del s.XVIII, i es posa a treballar, a ferrar cavalls, també. Tenia ofici i bones mans i amb pocs anys obre botiga i no para de fer negoci. I en Manuel cap a Cuba a ajudar-lo, i també altres mataronins que escolten les seves propostes de feina ben pagada. Molts havien fet la ruta oceà enllà i havien tornat amb les mans buides, però per als Rumeu el miratge es va fer realitat i es varen fer d'or.

MANUEL RUMEU

A inicis del s.XVIII, a diversos llogarrets de l'Empordà hi ha nissagues del gentilici Rumeu. Però la família que anem a seguir la trobarem a la població de Vidreres, a la comarca de la Selva, tot i que aviat passen a residir a l'entorn de Girona i a diversos poblets empordanesos.

El primer que coneixem és Manuel Rumeu, nascut a Vidreres cap a l'any 1710. Quan es casa el 1735 amb Sabina Cos era traginer, i en el document de les noces explica que havia nascut a Vidreres i residia a Pont Major. Sabina era nascuda a Montagut i resident a Vilopriu. El període 1737-

1742, els trobem establerts a Girona perquè bategen diversos fills a l'església de Sant Feliu: Marta (1737), Narcisa (1740), Manuel (1742), Josep (1745). Quan es casa la seva filla Marta, l'any 1762, Manuel consta com nascut a Pont Major, però sembla un error fruit d'una confusió. L'any 1773 un document explica que era negociant i exercia l'ofici a Girona.

JOSEP RUMEU COS

Josep Rumeu Cos és batejat a l'església de Sant Feliu de Girona l'any 1745. Un document de 1773 diu que és de Girona i un altre del mateix any diu que és de Celrà, vila molt propera. Es casa l'any 1766 a Argentona amb Esperança Casanoves (Argentona, 1739 - Mataró, 1773), però el seu primer fill, Josep, neix l'any 1768 a Santa Maria de Colomers, vila situada al costat de Vilopriu. De tota manera, aviat es trasllada al Maresme perquè sabem que el seu fill Manuel neix a Mataró l'any 1770.

Quan l'any 1773 neix a Mataró el seu fill Joan, la mare mor en el part, i el nadó allarga poc temps. Josep es casa en segones noces amb Ignàsia Campins, tres mesos després d'haver enviudat, el 31 de maig de l'any 1773. Ella vivia a Argentona i era natural de Palautordera. Varen tenir una filla, l'any 1774, de nom Rita i una altra de nom Maria Teresa, el 1776. Josep moria a Mataró el juliol de 1785, quan tenia quaranta anys. En aquell moment, els seus dos fills, nascuts del seu primer matrimoni, eren encara petits: Josep tenia disset anys i Manuel, catorze.

Quan arriba a Mataró, Josep es posa a treballar de ferrer, el seu ofici, en una casa al carrer d'Argentona, a la part de fora de la muralla, lloc on consta l'any 1770. Un taller modest, perquè pagava una quota mínima de la contribució del

Juliol 1785.
 Al primer de Juliol de mil set cent vintanta, y cinco
 mori Joseph Rumeu Ferrer (edat quaranta, y seis anys).
 fill legit. y març de abre Joseph Rumeu Ferrer, y de
 Sioina Cos Coniu. No rebé sapient. a lo p. ni feu test.
 tament; y se li digué un Ofici semidoble. Al Cadaver del
 qual se ha donat l'eta sepul. en la Tota Parial de Sta
 Maria de la Ciutat de Mataró B. de Baïna l'odia del de
 dit mes, y any. = Ita est Josephus Casol P. et Vicar.

Registre de defunció de Josep Rumeu Cos. MASMM.

Santa Maria, de manera conjunta amb el gremi de San Eloi.

En les inscripcions de noces i bateigs, els que hi participen com a testimonis o padrins són tots ells gent modesta: bracer, teixidor, serrador, manyà, veler, cosa que situa Josep Rumeu Cos en una classe social treballadora. També

a 21 de febrer	296
a 21 de juliol	349
a 18 de set	399
a 10 de març	399
a 10 de febrer	349
a 21 de març	399
a 13 de juny	296
a 14 de set	796
a 21 de set	193

Jph Rumeu Ferrer.
 24103

l'indret on vivia, la part del carrer d'Argentona fora de la muralla, residència de bracers del camp i petits oficis artesanals. Però, amb els seus dos fills, Josep i Manuel, la història de la família canviarà de dalt a baix.

JOSEP RUMEU CASANOVES. L'AVENTURA AMERICANA

Josep Rumeu Casanoves neix el 1768 a la vila de Santa Maria de Colomers. Exercint de manescal, es casa amb setze anys a Mataró, el 1784. El registre diu que és natural d'aquesta ciutat però no és així, com sabem per pròpia declaració. La seva muller és Maria Teresa Sala Clausell, filla d'un bracer, i un dels testimonis és el blanquer Jaume Vilardebò. L'any 1787, al bateig del seu fill, Jaume també consta com a manescal i el 1788, al bateig del seu fill Joan, diu el rector que és *albèitar*.

cadastre. Notem que als llibres de baptismes i noces consta com a ferrer, i que sembla que Ferrer sigui el segon cognom, però és el nom de l'ofici que exercia. Era ferrer especialitzat en cavalls, ferrador. En diversos documents, els seus fills, que seguiran el seu ofici, consten com a manescals, i en els seus respectius testaments diuen que el seu pare era *albeytar de Mataró*.

L'ofici de les dues primeres generacions dels Rumeu que estan a Mataró, la documentació el descriu amb tres paraules diverses però que parlen d'activitats complementàries: ferrer (ferrador), manescal i *albèitar*. L'aprenentatge de ferrador es feia de pares a fills, i era una gent que en contacte amb els animals aprenia habilitats per curar cavalls, bous, vaques, cabres, ovelles i porcs, tot i que ferrar cavalls era la seva tasca principal. I així esdevenen manescal o *albèitar*, un ofici que comptava amb un cert control oficial, ja que el tribunal del *protoalbeytar* inspeccionava i concedia títols per exercir. Va ser el 1792 quan obre l'Escuela de Veterinaria de Madrid i l'ofici es converteix en una especialitat científica.

A Mataró els manescals formaven dins del gremi de Sant Antoni Abat, i tenien capella pròpia a

Signatura de Josep Rumeu Casanovas.

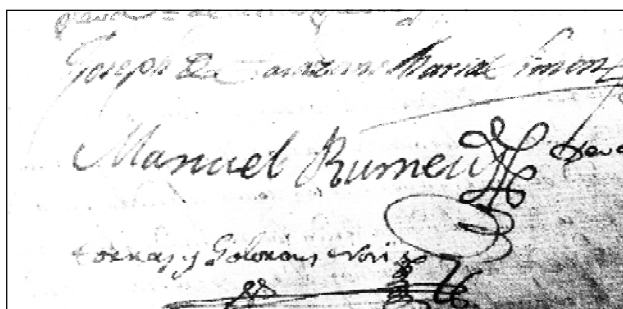
Jose Rumeu = Magi...

no trobava a Mataró. Arriba a Cuba i es posa a treballar del que sabia fer: curar animals i ferrar cavalls. Va estar molt de temps en aquelles latituds fent negoci i li va anar molt bé. Quan als anys vint torna definitivament a Mataró s'instal·la a la casa familiar de la plaça de Santa Anna. Josep va morir a Barcelona el 18 de setembre de 1830 sense descendència, ja que els fills havien mort petits. I deixa hereu de tots els seus béns al nebot Josep. Notem, com a detall curiós, que a l'inventari de les seves pertinences, consta: *una casaca de paño blau de cel de uniforme de la facultat de Beterinaria.*

MANUEL RUMEU CASANOVES. SEGUINT EL GERMÀ

Manuel Rumeu Casanoves neix l'any 1770 a Mataró i es casa amb Teresa Vilardebò Bergadà d'una família d'assaonadors de la mateixa ciutat, el dia 13 de novembre de 1802. El matrimoni tindrà tres fills, nats a Mataró: Josep (1815), Manuel (1821) i Esperança. Quan neix el seu fill Josep, consta com a manescal, però en un document de l'Ajuntament del mateix any es diu que és veterinari i comerciant. I l'apeo de l'any 1819, l'assenyala com a comerciant amb dues cases de propietat, la seva residència a la plaça de Santa Anna, i una altra al carrer de Santa Teresa. Manuel fa testament i mor el novembre de l'any 1827, a Mataró. La seva muller, Teresa, morirà l'abril de 1838, i al testament fa diverses deixes i nomena hereu a Josep, el fill gran.

El viatge a Cuba de Josep, el germà gran, es va produir cap al 1793, i s'assenta a l'Havana on treballa de manescal. El progrés de la seva activitat el va dur a obrir botiga de veterinària i contractar gent. Però el negoci pren tanta embranzida que necessita encara més ajuda. Josep en un document dona alguna notícia biogràfica. Diu que: *passà de esta dita ciutat de Mataró a la predita de la Habana en sa primera edat per exercir com exercí en ella la facultat de veterinària; y molt poch temps després de ser allí, dilatantse lo seu negoci y no sent suficient per desempeñar-lo per si sol envià a buscar a dit son germà D.Manuel.*

A l'*Archivo General de Indias* es conserva un document del dia de Nadal de l'any 1802 que documenta el viatge de Manuel cap a Cuba, que en principi havia de ser per un període de quatre anys: *Expediente de solicitud de licencia de embarque de Manuel Romeu, natural, vecino y del comercio de Barcelona, casado con Teresa Romeu y Vilardebó, para pasar a La Habana en compañía de su sobrino, Benito Capdevila, a reemplazar a su hermano, José Romeu, al frente del comercio que tiene allí establecido por un periodo de 4 años.* De fet, no anava a substituir-lo sinó a reforçar el negoci. Notem que el document es produeix un mes després del seu matrimoni i que Manuel va marxar sense tenir fills. Els tindrà quan deu anys després torna a Mataró.

EL NEGOCI DE L'HAVANA. FERRERS, MANESCALS, VETERINARIS

Com que el negoci no para de créixer, els germans Rumeu demanen professionals de Mataró. L'octubre de 1811 Teresa Vilardebò va al notari Desideri Torras i explica que el seu marit i el seu cunyat estan a l'Havana i necessiten mà d'obra especialitzada, per això hi ha d'enviar: *un herrador para trabajar en la tienda de herraduria que los dos tienen en dicha ciudad.* L'interessat és Josep Pagès, *maestro herrador* de Mataró, i pacten abonar-li els costos del viatge i un sou de setze duros al mes, també: *comer y beber sano y enfermo,* per un període de tres anys.

Quan els dos germans eren a l'Havana i amb el negoci arrencat: *trobantse allí junts feren un contracte amistós, verbal y sens escrits fiats a la bona fe y correspondencia de germans ab que pactaren que los produits de dita facultat [la veterinària] y los de tots y cualsevols negocis y treballs que fessen així junts com separats durant tot lo temps de sas respectivas vidas, y fins que un o altre vingués a faltar o fins que se retirassen y no ho determinassen de altre modo, serian comuns y partidors per iguals parts y porcions entre los dos.* Baix aquest sistema treballaren incessants e infatigablement tant en la referida ciutat de la Habana com en est continent.

Josep es va quedar molt de temps a Cuba dirigint el negoci, fins que els anys vint torna a Mataró. Manuel hi va estar menys anys, perquè fa el viatge de tornada el 1811.

Signatura de Manuel Rumeu Casanovas.

Un altre document de gran interès, a *Archivo General de Indias*, és l'expedient del matoroní Manuel Graupera i Vilardebò de l'any 1825, que és la paperassa necessària per tal d'obtenir el permís per anar a Cuba. Manuel, que tenia quinze anys, era fill d'Eulàlia Vilardebò, germana de Teresa, la muller de Manuel Rumeu, que li fa de padrina l'any 1810 quan és batejat.

L'expedient és un conjunt de declaracions de diverses persones de Mataró que donen garanties de l'objecte del viatge, que és persona religiosa, i que, com ell mateix afirma: *no soy ni nunca he sido adicto a la llamada constitución*. I que vol anar a Cuba perquè: *me ofrecen ventajas considerables con las cuales puedo hacer mi fortuna*.

En aquest document s'explica que: *los hermanos D. José y D. Manuel Romeu de algunos años a esta parte tienen establecida casa de comercio en la ciudad de la Habana de la Isla de Cuba; y no pudiendo por sí solos dar evasión a su negocio, han instado al espresado que pasara allá para ayudarles en dicho su comercio, ofreciéndole grandes ventajas y utilidades*.

En aquest any 1825 els dos germans Rumeu, propietaris de *la antigua casa de comercio de mucho giro y arraigo*, ja residien a Mataró, i pacten amb el jove nebot que es faci càrrec dels negocis cubans. L'envien a l'Havana: *necesitando de sugetos de providad y confianza*. De fet, amb el pas dels anys, Manuel Graupera i els seus germans es faran càrrec dels negocis cubans dels Rumeu.

EL PATRIMONI DELS GERMANS

El 27 de novembre de l'any 1827, Josep va al notari Gaspar Poy i cedeix la meitat dels béns que li pertocquen de la societat al seu germà: *Com los dits dos germans contraueren son respectiu matrimoni habent lo dit D. Joseph quedat viudo sens familia y sens intenció per ara que contraurer altre, però dit D. Manuel se troba encara casat y ab alguns fills que li esperanzen successió duradera per cual motiu lo primer no te interès algun ni en ferse ab la mitat de las fincas compradas en nom del segon ... ni retenir la mitat de les comprades en nom dels dos*.

Notem que el document de renúncia de Josep és del dia 27 de novembre, i que uns dies abans, el 23 del mateix mes, Manuel fa testament ajagut al llit, i el dicta: *per no poder escriurer a causa de la gravedat de la malaltia*. Fa diverses deixes

als fills, l'usdefruit de tots els béns és per a la seva muller i nomena hereu Josep, el fill gran. Mor el dia 12 de desembre del mateix any a la casa de la plaça de Santa Anna.

Poc després de la mort de Manuel, l'any 1828, el notari Gaspar Poy fa un detallat inventari dels béns dels dos germans. També es conserva un altre inventari, fet l'any 1830, i els dos són documents clau per conèixer de primera mà el resultat econòmic de l'aventura americana dels germans Rumeu.

El patrimoni dels Rumeu, el coneixem pels inventaris esmentats, i pel document que fan en vida els dos germans l'any 1827 on reconeixen els antics pactes de paraula i avaluen el seu capital i propietats. Per un costat hi ha tot el que: *ecsisteix en la ciutat de la Habana, el establecimiento de Beterinaria y Albeyteria*, en un edifici que tenien llogat al carrer Ricla (ara de la Muralla), *casa pròpia del convent de Nostra Senyora de la Merced a la Habana, prop de la porta de terra*. El carrer Ricla, era, segons ha escrit un historiador: *la más célebre vía de la Habana ... es la entidad mas respetable e influyente de la capital*. També tenien dues cases al mateix carrer, una comprada per 8.000 duros de plata (15.000 lliures) i l'altra comprada per 9.306 duros (17.000 lliures) a meitats amb Joan Fontanals, comerciant de Tarragona.

El capital aconseguit a Cuba, l'enviaven a Mataró; un protocol parla de: *las remeses fetes desde la ciutat de la Habana*. Diners que es varen dedicar a construir un patrimoni important que Manuel va formar en nom dels dos germans. Un conjunt de propietats que podem valorar per un import total de 103.618 lliures, *gastadas en fincas y deixades*, drets d'aigua, etc. Per l'origen i el volum d'aquests capitals, podem considerar els Rumeu uns dels *indianos* més importants, però fins ara desconeguts, de la ciutat de Mataró.

Vet aquí el detall de totes les propietats que consten l'any 1827: A Barcelona: l'any 1816 compren una casa i hort a l'horta de Sant Pau, cantonada amb el carrer de les Carretes, davant Sant Pau del Camp. A Mataró: l'any 1811 compren una casa a la plaça Santa Anna; el 1815, una casa al carrer de Santa Teresa per 2.000 lliures; el 1816, una peça de terra de vinya al lloc de Palau; el 1818, una altra peça de terra de vinya al lloc de Palau; el 1819, una altra peça de terra de vinya al lloc de Palau; el 1822, una casa de dos còssos a la Muralla de Sant Llorenç, i una altra casa a la Riera; el 1826, una peça de terra amb vinya al lloc de les Piques, i l'any 1827, una casa al carrer

d'Argentona. A Argentona: l'any 1815 compren la *Casa, mas i heretat nomenada dels Vivers* per 14.340 lliures; el 1819, una peça de terra de vinya al lloc dels Vivers; el 1824, una peça de terra al veïnat de la Torre, sota el mas Boet, amb la capella del Sant *Cristo* d'en Boet, i l'any 1829, una altra peça de terra al veïnat de la Torre.

JOSEP RUMEU VILARDEBÓ. L'HEREU

Josep Rumeu Vilardebò neix a Mataró l'any 1815. Quan mor el seu pare tenia dotze anys i la seva mare administra el patrimoni que ell rep en herència com a hereu. De la seva joventut, sabem que l'any 1830 era estudiant a Barcelona, i que forma part de la cavalleria de la Milícia Nacional de Mataró l'any 1836, cos al qual només pertanyien els benestants que podien aportar el cavall.

L'any 1838, quan mor la seva mare, té 23 anys i encara estudia, era *bachiller en leyes*. Entra en plena possessió de les propietats familiars i dona poder als seus cosins, els germans Manuel, Francesc i Josep Graupera i Vilardebò, que estaven a l'Havana, per administrar els seus béns a Cuba.

Es casa l'any 1839 amb Celestina Torrens Bruguera, de Manresa, que no és una qualsevol. Era filla de Carles Torrens i Miralda i de Celestina Bruguera. Carles, fill d'una de les famílies més riques de Manresa, té una vida notable com a comerciant, propietari de navilieres i participa en diversos negocis. És accionista fundador de la Catalana General de Seguros (1845) i de la España Industrial (1847). És cònsol de Bèlgica a Barcelona (1841) i representant de la factoria de màquines de vapor dels Cockerill de Bèlgica, que va revolucionar la indústria del ferro i l'acer. El seu germà Pau, diputat a Corts, és un dels que signa la Constitució de 1837.

Josep, després de casar-se, sembla que es trasllada a Barcelona. Hi consta l'any 1842, exercint d'advocat a la casa del carrer d'en Quintana, núm.10. Temps després compra una casa al carrer dels Banyes Nous núm.8, edifici que va

ser la residència de la família fins a l'any 1940, quan el varen vendre. Fills de Josep i Celestina són: Dario, que neix l'any 1849; Pilar, batejada a Alella l'any 1854 i Ramon, capellà a Santa Maria.

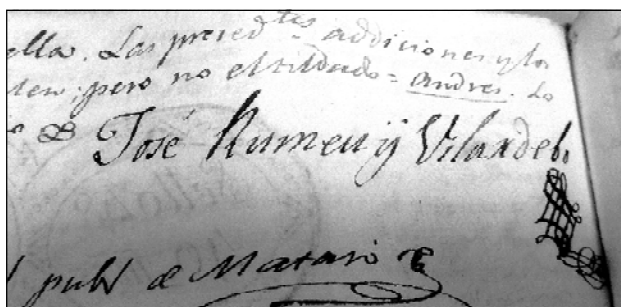
És molt actiu en els negocis del ferrocarril, tant nou aleshores, i és president de la societat del *Ferrocarril de Barcelona a Granollers* (1857), que després s'amplia fins a Girona, obra que s'inaugura el mes de març del 1862: *El Sr. D. José Rumeu, presidente de la línea de Barcelona á Granollers y Gerona, dijo que si bien ya quedaban estrechamente unidas las dos provincias de Gerona y Barcelona, la misión de las dos empresas no quedaba terminada, y que era cuestión de honor para ellas y de dignidad nacional para el país, el que la línea férrea que desde ayer nos enlaza con Gerona, enlazara cuanto antes con la red de ferrocarriles del Continente europeo, pudiéndose decir desde entonces: "ya no hay Pirineos"*.

Josep també inverteix en les indústries d'extracció del carbó, i és vice-president de la *Sociedad Catalana General de Minas* (1858) i secretari de la *Sociedad Minera Carbonera* de Calaf (1862). L'interès a trobar carbó deriva de la necessitat d'un combustible econòmic pels motors de vapor de les fàbriques, i substituir les importacions angleses.

Tot i que viu a Barcelona conserva el patrimoni mataroní, i l'any 1851 consta com un dels deu hisendats més rics de la ciutat, dels que paguen més impostos. És candidat a diputat nacional pel Partit Progressista l'any 1851, i morirà a Barcelona l'any 1877.

Els Rumeu que segueixen són més coneguts, per la seva rellevància social. Darío Rumeu Torrens (1849-1902), que es casa amb Maria Dolores Freixa Peyra, és diputat provincial i baró de Viver (1901). I Dario Rumeu Freixa (1886-1970) que es casa amb Consuelo Viura Benet, és alcalde de Barcelona (1924-1930) i rep el títol de *Grande de España* (1929).

Francesc Costa i Oller

...lla. Las precedentes adiciones en el
 ten pero no el tributo = Andrés. Lo
 a & Jose Rumeu i Vilardebó
 publl de Mataró

Nota. Per a les dades genealògiques s'han utilitzat els llibres de les parròquies corresponents en la seva versió digital. De l'Arxiu Comarcal del Maresme i Arxiu Municipal de Mataró, diversos cadastres, l'apeo de 1819 i els llibres dels notaris dels anys 1810-1835, però en especial els de Desideri Torras i Gaspar Poy. També la *Gaceta de los Caminos de Hierro* (Madrid, 9/3/1862).

Signatura de Josep Rumeu Vilardebó.